

Monika Bosá
editorka

ZBORNÍK ABSTRAKTOV

Od cyklu násilia k súhlasu:
nové podoby vzdelávania a šírenia povedomia
o sexuálnom násilí a obťažovaní

Elektronická publikácia

UNIVERZITA
KOMENSKÉHO
V BRATISLAVE

Monika Bosá
editorka

ZBORNÍK ABSTRAKTOV

Od cyklu násilia k súhlasu:
nové podoby vzdelávania a šírenia povedomia
o sexuálnom násilí a obťažovaní

6. – 7. 9. 2023,
Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

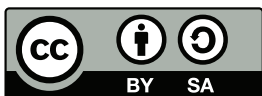
2023
Univerzita Komenského v Bratislave

Konferencia je organizovaná v rámci projektu VEGA 1/0504/22:
Nové podoby vzdelávania a zvyšovania povedomia o sexuálnom násilí
a obťažovaní

© doc. Mgr. Monika Bosá, PhD.
Univerzita Karlova v Prahe, Fakulta humanitných štúdií,
Katedra aplikovaných sociálnych vied

Publikácia je šírená pod licenciou Creative Commons
CC BY-SA 4.0 (vyžaduje sa: povinnosť uvádzať pôvodného
autora, povinnosť odvodené dielo zdieľať pod rovnakou
licenciou ako pôvodné dielo). Viac informácií o licencií

a použitia diela: <https://creativecommons.org/licenses/by-sa/4.0/>

https://stella.uniba.sk/texty/PDF_MB_zb_abs_nasilie_povedomie.pdf

Vydavateľ
Univerzita Komenského v Bratislave

ISBN 978-80-223-5674-9 (online)

Obsah

ANOTÁCIA KONFERENCIE	5
PROGRAM	7
POZVANÉ PREDNÁŠKY	8

PANEL I – AKADEMICKÉ PRÍSPEVKY

Sexuálne násilie ako ekofeministický problém	10
Simona Bajáková	
Digitálne technológie – pomocník alebo hrozba v partnerských vzťahoch?	11
Viera Poláková – Veronika Valkovičová – Zuzana Sekeráková Búriková	
Zmena chováni žien v dôsledku sexuálneho obtěžování	13
Kateřina Senková – Natálie Novotná – Anna Svobodová	
Hranice v sexe a sexuálna subjektivita žien	15
Miroslava Šudila Žilinská – Gabriel Bianchi	

PANEL II – ADVOKAČNÉ PRÍSPEVKY

Ste to vy, kto rozhoduje o vašom príbehu? Tvorba e-learningového kurzu rodovej rovnosti očami autoriek	17
Miroslava Lemešová – Katarína Minarovičová	
Vzdelávanie k súhlasu ako prevencia násilia a obťažovania	19
Rada Mikšik – Zuzana Bendiková	
Čo som sa naučila počas školení o sexuálnom obťažování – skúsenosti lektorky	20
Magdaléna Musilová	

Vzdelávaním o súhlase k prevencii sexualizovaného násilia 22
Niko Nagy – Rado Sloboda

**„Bez násilia“: Participatívne workshopy o zdravých (nielen)
partnerských vzťahoch pre stredné školy** 24
Zuzana Martanovič – Agáta Prokopová

ZA SEBA 26
Bianka Urbanovská

PANEL III – AKADEMICKÉ PRÍSPEVKY

**„Tento etický kódex zakazuje extrémne prejavy sexismu:
Sexuálne obťažovanie v etických kódexoch verejných vysokých
škôl“** 28
Miriam Barňáková – Veronika Valkovičová – Maroš Ondrejka

**Inštitúcie ako kulisy nespravodlivosti:
(Ne)fungovanie orgánov štátu a iných zodpovedných inštitúcií
pri zabezpečovaní nápravy porušení ľudských práv
pri poskytovaní pôrodnej starostlivosti** 30
Janka Debrecéniová

**Bagatelizace a nerovnosti:
Analýza rozsudků sexuálního a domácího násilí** 32
Petra Havlíková – Iva Šmídová

**Antidiskriminačný zákon ako nástroj prevencie sexuálneho obťažovania
v slovenskom kontexte – analýza judikatúry**..... 34
Magdaléna Musilová

POSTEROVÁ SEKCIA

Asexualita ako sexuálna orientácia v skratke 36
D. Antonie Náprstek

**Rod u najmenších detí – prečo ho vytvárame a aké to má dôsledky,
alebo si to, čo ti rodičia oblečú!** 37
Karin Štrofová

ANOTÁCIA KONFERENCIE

„Od cyklu násilia k súhlasu: nové podoby vzdelávania a šírenia povedomia o sexuálnom násilí a obťažovaní“

V októbri 2017 sa svetom začali šíriť online iniciatívy pod kampaňou #MeToo, ktoré vytvorili nielen priestor pre nové podoby advokácie proti sexuálnemu násiliu a obťažovaniu v online priestore, no zároveň si v mnohých regiónoch získali záujem médií a politických elít. Päť rokov po týchto udalostiach zažíva globálne hnutie proti sexuálnemu násiliu a obťažovaniu stále veľkú viditeľnosť i v regiónoch ako je stredná Európa, Čína či India. Rovnako zásadnými sa stali iniciatívy „zdola“, ktoré zakladajú aktéri a aktérky priamo v organizáciách a komunitách, často bez formalizovaných združení a ktorých cieľom bolo adresovať sexuálne násilie a obťažovanie v inštitúciách. Príkladom sú iniciatívy na vysokých školách v Českej republike, ale aj rôzne nové iniciatívy, vychádzajúce priamo z inštitúcií, ako napr. zavádzanie inovatívnej sexuálnej výchovy. Podstatnou je však aj kritika rôznych iniciatív, ktoré sa formovali po roku 2017, napr. pre ich zameranie na privilegované biele ženy v renomovaných sektoroch práce (napr. vo filmovom priemysle) a limitovaný záujem o skúsenosti s násilím a obťažovaním v marginalizovaných komunitách, napr. u žien migrantiek a z etnických menšín v poľnohospodárskom priemysle. Ďalšia kritika poukazovala na zdanlivú diskontinuitu a mylnú predstavu, že pred rokom 2017 existovalo len málo iniciatív advokácie proti sexuálnemu násiliu a obťažovaniu.

V slovenskom prostredí i v priestore krajín V4 sme mali za posledné tri dekády možnosť pozorovať rôzne advokačné iniciatívy občianskeho sektora i vzdelávacie politiky presadzujúce formál-

ne vzdelávanie o sexuálnom násilí a obťažovaní v medziach vzťahovej a sexuálnej výchovy. Pred vyše dvadsiatimi rokmi spustil občiansky sektor na Slovensku kampaň Piata žena s mottom: „Každá piata žena zažíva násilie. Zaujímá nás?“ Zatiaľ čo si mnohé a mnohí ešte pojem „piata žena“ pamätajú a spájajú s touto témou, u mladších generácií už rezonujú iné kampane, online i offline advokačné iniciatívy. Cieľom tejto konferencie je prepojiť poznanie o posledných troch dekádach advokácie a šírenia povedomia nielen v slovenskom a českom prostredí so súčasnými trendmi a aktuálnymi poznatkami z rôznych vedných oblastí.

Organizácia konferencie

Katedra etickej a občianskej výchovy, Pedagogická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave

Organizačný výbor

Mgr. Katarína Minarovičová, PhD., Mgr. Veronika Valkovičová, PhD., Michaela Grančayová, PhD., Mgr. Michaela Dénešová, Mgr. Simona Bajáková

Finančná podpora

Táto konferencia je organizovaná v rámci projektu VEGA 1/0504/22: Nové podoby vzdelávania a zvyšovania povedomia o sexuálnom násilí a obťažovaní

PROGRAM

Konferencia sa koná v priestoroch Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave na Šoltésovej 4. Prednášky a panely sa uskutočnia v miestnosti Š-401. Posterové sekcie sú vyhradené pre prestávky v prvý deň konferencie 6. septembra 2023.

6. september 2023

- 8:30 – 9:00 Registrácia účastníčok/ov
9:00 – 9:15 Úvodné slovo organizátoriek
9:15 – 10:00 Pozvaná prednáška –
doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD.
- 10:00 – 10:15 Prestávka, posterová sekcia
10:15 – 12:00 Panel I – akademické príspevky
12:00 – 12:45 Obedová prestávka
12:45 – 13:30 Pozvaná prednáška –
PhDr. Jana Cviková, PhD.
- 13:30 – 13:45 Prestávka, posterová sekcia
13:45 – 15:45 Panel II – advokačné príspevky
15:45 – 16:00 Prestávka
16:00 – 16:45 Pozvaná prednáška –
doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD.

7. september 2023

- 8:30 – 9:00 Registrácia účastníčok/ov
9:00 – 9:45 Pozvaná prednáška –
Mgr. Zuzana Očenášová, PhD.
- 9:45 – 10:00 Prestávka
10:00 – 11:30 Panel III – akademické príspevky
11:30 – 11:45 Záverečné slovo a poďakovanie

POZVANÉ PREDNÁŠKY

PhDr. Jana Cviková, PhD. (Ústav svetovej literatúry SAV, v. v. i.) – *Literatúra ako prevencia násilia na ženách?*

doc. ThDr. Mgr. Slávka Karkošková, PhD. (Fakulta sociálne ekonomickej Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v Ústí nad Labem) – *Ako na inštitucionálnu odvahu: rola organizácií pri prevencii a riešení sexuálneho zneužívania detí*

Mgr. Zuzana Očenášová, PhD. (Ústav výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i.) – *Partnerské násilie v tínedžerských vzťahoch – implikácie pre párovú a sexuálnu výchovu*

doc. PaedDr. Lenka Rovňanová, PhD. (Katedra pedagogiky – Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela) – *Minulé a súčasné podoby vzdelávania o násilí vo vzťahovej a sexuálnej výchove na Slovensku*

ABSTRAKTY

SEXUÁLNE NÁSILIE AKO EKO-FEMINISTICKÝ PROBLÉM

Simona Bajáková

(Katedra anglistiky a amerikanistiky, Filozofická fakulta Univerzity Komenského v Bratislave)

Ako sa rýmuje moja ženskosť s prírodným svetom – do akej miery nás definuje echo minulosti? Ekofeminizmus ako moderná filozofia vznikol v sedemdesiatych rokoch minulého storočia na základe zistenia, že spoločensko-kultúrny koncept ženskosti a koncept prírody sú historicky prepojené. Príroda a žena boli v minulosti prezentované ako záhadné, neskrotné či iracionálne, čo podľa ekofeminizmu viedlo k ich utláčaniu na základe ich zdieľanej inakosti. Sexuálne násilie a jeho rôzne podoby sa v tejto rovnici menia na nástroj umocňovania osvietenských hodnôt. Boj za postavenie žien v spoločnosti, rovnako ako environmentálne povedomie, sú často skloňovanou problematikou súčasnosti, no napriek tomu nevidno jej konca, možno práve z dôvodu neochoty vzdať sa osvietenských hodnôt. V mojej prezentácii budem diskutovať o podobách násilia voči ženám a voči prírode. Pomenujem podobnosti a rozdiely medzi nimi a vysvetlím výhody aj limity ekofeministickej perspektívy.

Kľúčové slová: feminizmus, ekológia, ekofeminizmus, dejiny vedy, násilie

Grantová afiliácia: VEGA 1/0504/22: Nové podoby vzdelávania a zvyšovania povedomia o sexuálnom násilí a obťažovaní

DIGITÁLNE TECHNOLOGIE – POMOCNÍK ALEBO HROZBA V PARTNERSKÝCH VZŤAHOCH?

Viera Poláková

(Sociologický ústav SAV, v. v. i.)

Veronika Valkovičová

(Sociologický ústav SAV, v. v. i.)

Zuzana Sekeráková Búriková

(Sociologický ústav SAV, v. v. i.)

Rizikám spojeným s digitálnymi technológiami (mobilné telefóny, počítače, online aplikácie, software, sociálne médiá a podobne), predovšetkým ich používaniu vo vzťahu k deťom a seniorom, je venovaná pomerne veľká pozornosť verejnosti, médií, vzdelávania a advokácie. Technologicky mediované násilie, ktoré vykonávajú intímni partneri a partnerky, však nie je bežnou súčasťou každodenného diskurzu. Technologicky mediované násilie sa však, podobne ako domáce násilie, často odohráva práve v intímnych partnerských vzťahoch.

Tento príspevok vychádza z teórie feministickej etiky starostlivosti, ktorá poukazuje na to, že zraniteľnosť a paternalizmus sú inherentnou súčasťou vzťahov spojených so starostlivosťou a dôverou (Mackenzie, Rodgers & Dodds eds. 2014; Browne, Danely, Rosenow eds. 2021) a z toho dôvodu sa vo vzťahoch spojených so starostlivosťou môžeme stretnúť s kontrolou a rôznymi manifestáciami moci. Zameriame sa v ňom na aktivity súvisiace s di-

gitálnymi technológiami, ktoré sa bežne vo vzťahoch vyskytujú ako prejav dôvery alebo starostlivosti, ale môžu umožňovať prejavy identifikované doterajšími výskumami technologicky mediovaného násillia ako násillné.

V príspevku identifikujeme takéto konanie (napr. zdieľanie prístupu k elektronike, zdieľanie hesiel k e-mailu, sociálnym sieťam, internetbankingu, zdieľanie erotických fotografií a iných obsahov) a ukážeme, kedy ho účastníci a účastníčky výskumu považujú za prejav starostlivosti a kedy za prejav kontroly či hrozbu. Na základe výskumu reprezentatívneho pre online populáciu chceme poukázať na to, že prevencia technologicky mediovaného násillia v intímnych partnerských vzťahoch sa musí zamerať aj na konanie, ktoré je:

1. v intímnych vzťahoch bežné,
2. ľudia ho považujú za normálnu súčasť vzťahov či prejav dôvery a starostlivosti.

Kľúčové slová: digitálne technológie, násillie, partnerské vzťahy, starostlivosť, autonómia

Grantová afiliácia: VEGA č. 2/0063/23: Moc, kontrola a zraniteľnosť v intímnych vzťahoch – digitálne technológie a starostlivosť

ZMĚNA CHOVÁNÍ ŽEN V DŮSLEDKU SEXUÁLNÍHO OBTĚŽOVÁNÍ

Kateřina Senková

(Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové)

Natálie Novotná

(Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové)

Anna Svobodová

(Filozofická fakulta, Univerzita Hradec Králové)

V posledních několika málo letech se veřejné debatě v České republice stále více diskutuje, jak všudypřítomné sexuální obtěžování dopadá na ženy a jejich životy. Jedním z těchto dopadů je i to, jak ženy v důsledku sexuálního obtěžování mění nebo přizpůsobují své chování, což bylo tématem našeho studentského výzkumu. Cílem zkoumání bylo zjistit, jaké změny v chování žen způsobuje sexuální obtěžování, přičemž jsme se zaměřovali na porovnání různých věkových kategorií. V rámci kvalitativního výzkumu jsme realizovali celkem devět polostrukturovaných rozhovorů s respondentkami ve věkových kategoriích 18 – 24 let, 25 – 39 let a 40 a více let. Každá věková skupina byla zastoupena třemi respondentkami.

Z výzkumu vyplynulo, že hlavní změny v chování, které vyvolávají zkušenosti se sexuálním obtěžováním, jsou pocity ostražitosti a strachu, zvýšení pozornosti vůči okolí nebo aplikování různých opatření, a to především v těch případech, kdy se ženy pohybu-

jí samy v neznámých nebo nebezpečně vypadajících místech. Ve snaze předejít sexuálnímu obtěžování se ženy snaží aktivně vyhýbat prostorům a osobám, které v nich vyvolávají strach. Respondentky z našeho výzkumu zaujímají různé strategie, jak sexuálnímu obtěžování či napadení předejít, obvykle ve formě zajištění doprovodu nebo nošení ochranných prostředků (spreje, ostré předmět). Tyto strategie však často uplatňují nevědomky, což je zapříčiněno skutečností, že sexuální obtěžování vnímají jako běžné riziko, které může potkat kohokoliv, a snaha mu předejít je vnímána jako samozřejmá a automatická. Výsledky výzkumu tedy naznačují, že strach ze sexuálního obtěžování pocituje značná část žen bez ohledu na množství vlastních negativních zkušeností.

Výzkum také poukázal na rozdíly mezi věkovými kategoriemi. Ženy z nejstarší generace se obávaly potenciálního obtěžování se sexuálním podtextem méně než mladší respondentky. U respondentek okolo 30 a více let se projevila negativní změna postoje vůči mužům, kdy se vytrácí romantická představa vztahu mezi mužem a ženou a převládá u nich pocit zklamání rezervovaný přístup vůči cizím mužům. Sexuální obtěžování tak dopadá na ženy různých věkových kategorií odlišně.

Klíčové slová: sexuální obtěžování, ženy, změna chování, opatření

HRANICE V SEXE A SEXUÁLNA SUBJEKTIVITA ŽIEN

Miroslava Šudila Žilinská

(Ústav výskumu sociálnej komunikácie Slovenskej akadémie vied, v. v. i.)

Gabriel Bianchi

(Ústav výskumu sociálnej komunikácie Slovenskej akadémie vied, v. v. i.)

Iniciatívy ako #Metoo otvárajú dôležité a komplikované otázky hranice medzi chceným a nechceným v sexe. Mediálny priestor a laická diskusia často nedokážu reflektovať komplikovanosť sexuálnych vzťahov, ktoré existujú v rámci rodových stereotypov a mocenských nerovností. Napriek desaťročiam boja za ženské práva a sexuálnej liberácie ženy stále častejšie čelia sexuálnemu násiliu v porovnaní s mužmi. Zároveň nám stále chýba hlbšie pochopenie tzv. šedej zóny v sexe.

Prezentovaný výskum sa preto zameriava na konštrukciu hranice v sexe a porozumenie sexuálnemu súhlasu. Vychádzame pri tom z konceptu sexuálnej subjektivity, ktorú skúmame v kontexte existujúcich sexuálnych skriptov a diskurzov o sexe, hraniciach a súhlase.

V rámci príspevku predstavíme predbežné zistenia z nášho výskumu, v rámci ktorého sme realizovali 3 fokusové skupiny a 10 individuálnych rozhovorov. Zúčastnili sa ho ženy v strednom veku (35 – 54 rokov), ktoré bývajú vo výskume sexuality často opomínané. Výskum sme realizovali v období jeseň 2022 až apríl 2023.

Predbežné zistenia poukazujú na komplexný a dynamický proces, v rámci ktorého sa hranice v sexe vynárajú, resp. ostávajú skryté. V mnohých prípadoch sa výskumný rozhovor stal pre ženy prvou príležitosťou pre reflexiu a zhodnotenie ich sexuálnych skúseností. Sexuálna subjektivita je niečo, k čomu sa mnohé ženy nevzťahujú, je to pre nich abstraktný pojem. Hranice v sexe sú objavované v procese sexuálnej interakcie a komunikácia o sexe býva implicitná, respektíve absentuje. To prináša následné dôsledky pre vedomú reflexiu významu hraníc v sexe a pre pochopenie sexuálneho súhlasu.

Výskum má potenciál priniesť nové poznatky pre potreby nastavovania preventívnych programov ako aj advokačných aktivít a nastavovania politík týkajúcich sa definície sexuálneho násillia.

Kľúčové slová: hranice v sexe, sexuálny súhlas, sexuálna subjektivita, ženy, diskurzívna analýza

Grantová afiliácia: Participácia prvej autorky bola podporená grantom VEGA 2/0063/23 Moc, kontrola a zraniteľnosť v intímnych vzťahoch – digitálne technológie a starostlivosť a DoktoGrant APP0374. Príspevok vznikol počas doktorandského štúdia Miroslavy Šudily Žilinskej na Ústave aplikovanej psychológie, Fakulta sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave (študijno-pedagogická časť) a na Ústave výskumu sociálnej komunikácie SAV, v. v. i. (vedecká časť).

Participácia druhého autora bola podporená Agentúrou na podporu výskumu a vývoja SR na základe zmluvy č. APVV-18-0303, ako aj grantom VEGA: 2/0035/21 Rodinné konštelácie s biologickými a nie biologickými deťmi.

STE TO VY, KTO ROZHODUJE O VAŠOM PRÍBEHU? TVORBA E-LEARNINGOVÉHO KURZU RODOVEJ ROVNOSTI OČAMI AUTORIEK

Miroslava Lemešová

(Katedra psychológie a patopsychológie Pedagogickej fakulty
Univerzity Komenského v Bratislave)

Katarína Minarovičová

(Katedra etickej a občianskej výchovy Pedagogickej fakulty
Univerzity Komenského v Bratislave)

Vzdelávanie v oblasti rodovej rovnosti a rovnosti príležitostí zastrešujú na Slovensku viaceré štátne i mimovládne organizácie. Pandémia COVIDu-19 však priniesla nové výzvy. Prezenčné formy vzdelávania boli pozastavené alebo prenesené v modifikovanej podobe do online prostredia. Jedným z pozitívnych dôsledkov pandémie však bolo a je zvýšenie gramotnosti v oblasti využívania informačných technológií. Tento benefit možno využiť aj v oblasti získavania a odovzdávania vzdelávacieho obsahu. Otázkou však je ako citlivú tému, akou bezpochyby rodová rovnosť stále na Slovensku je, preniesť do online prostredia. Príspevok predstavuje projekt interaktívneho e-learningového kurzu totojerovnost.online, ktorý bol vypracovaný v rámci národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie a oficiálne sprístupnený v novembri 2022. E-learning je určený pre širokú verejnosť a pozostáva z piatich častí. Tie predstavujú ústrednú vzdelávaciu tému cez jednotlivé obdobia životného cyklu: detstvo, školský

vek, dospelosť a staroba. Kurz zábavnou a interaktívnou formou informuje o mechanizmoch rodovej (ne)rovnosti, kľúčových pojmov, koncepciách a prístupoch, ktoré ovplyvňujú ľudský život. Predstavenie vzdelávacieho nástroja dopĺňa pohľad autoriek koncepcie a obsahu e-learningu na samotný proces jeho tvorby a otázky s ním spojené.

Kľúčové slová: rodová rovnosť, rodová diskriminácia, e-learning, vzdelávanie, zážitkové učenie

Grantová afiliácia: VEGA 1/0504/22 Nové podoby vzdelávania a zvyšovania povedomia o sexuálnom násilí a obťažovaní. E-learning bol vytvorený v rámci Národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie OP LZ NP 2018/4.1.2/01.

VZDELÁVANIE K SÚHLASU AKO PREVENCIA NÁSILIA A OBŤAŽOVANIA

Rada Mikšík
(inTYMYta)

Zuzana Bendíková
(inTYMYta)

Kvalitná vzťahová a sexuálna výchova je prevenciou sexuálneho násillia a obŤažovania. Ako vyzerá veková adekvátnosť takéhoto vzdelávania, v čom sa líši vzdelávanie doma a vzdelávanie v školách a čo dokážeme urobiť pre implementáciu týchto tém systematicky a bezpečne do vzdelávacích osnov – aj o tom bude príspevok organizácie inTYMYta, ktorá sa venuje vzťahovej a sexuálnej výchove.

Kľúčové slová: vzťahová a sexuálna výchova, sexuálne násillie, sexuálne obŤažovanie, bezpečie

ČO SOM SA NAUČILA POČAS ŠKOLENÍ O SEXUÁLNO M OBŤAŽOVANÍ – SKÚSENOSTI LEKTORKY

Magdaléna Musilová

(Katedra ekonómie a financií Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave)

Školenia na tému sexuálneho obťažovania by mali obsahovať informácie o zákonnej úprave sexuálneho obťažovania (v slovenskom kontexte o tzv. Antidiskriminačnom zákone v zmysle eurokonformného výkladu relevantných ustanovení tohto zákona), podrobné vysvetlenie toho, aké správanie je možné považovať za sexuálne obťažovanie (s ohľadom na tri skupiny správania, ktoré slovenská aj zahraničná literatúra považuje za sexuálne obťažovanie – sexuálny nátlak, neželaná sexuálna pozornosť a rodovo motivované obťažovanie) a aké nie a priblíženie dopadov sexuálneho obťažovania na jednotlivca, ktorý ho zažíva (na jeho/jej psychické a fyzické zdravie, ako aj na jeho/jej výkon) a na organizáciu (na tímy, v ktorých dochádza k sexuálnemu obťažovaniu a na organizáciu ako celok). Okrem toho by mali takéto školenia obsahovať aj informácie o konkrétnych organizačných politikách nahlasovania, riešenia a monitorovania prípadov sexuálneho obťažovania. Cieľom týchto školení je aj scitlivovať ich účasť v téme sexuálneho obťažovania, jeho špecifikách a dopadoch. Téma sexuálneho obťažovania úzko súvisí s diskrimináciou na základe rodu (nielen) na trhu práce, so sexizmom, homonegativitou a transnegativitou. Vzhľadom na to, ako sú tieto fenomény komunikované vo verejnom priestore, najmä zo strany politických elít, prejavuje sa zo strany účastníctva školení často odpor k téme školenia, vrátane vžitých mýtov a skreslených pred-

stáv o tom, čo táto téma zahŕňa alebo predstavuje. Cieľom príspevku je na základe skúseností autorky so školeniami na tému sexuálneho obťažovania v akademickom aj mimo akademickom prostredí priblížiť typy na prípravu a realizáciu školenia v téme sexuálneho obťažovania.

Kľúčové slová: sexuálne obťažovanie, scitlivosť, vzdelávanie

Grantová afiliácia: Časť školení, ktoré tvoria podklad pre tento príspevok bolo financovaných z Národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie OP ĽZ NP 2018/4.1.2/01 alebo z Equal4Europe financovaného z programu Horizont 2020, číslo projektu: Horizont 2020, GA 872499.

VZDELÁVANÍM O SÚHLASE K PREVENCIÍ SEXUALIZOVANÉHO NÁSILIA

Niko Nagy

(Amnesty International Slovensko)

Rado Sloboda

(Amnesty International Slovensko)

Sex, ku ktorému došlo bez súhlasu zúčastnených, je znásilnením. Znásilnenie nedefinuje prítomnosť násilia alebo vyhrážok, ale absencia vôle venovať sa sexuálnym aktivitám. Zastaralé zákony, rodové stereotypy a škodlivé mýty o téme súhlasu a telesnej autonómie podporujú a normalizujú existenciu znásilnenia, sexuálneho, sexualizovaného a rodovo podmieneného násilia v našej spoločnosti. V dôsledku týchto škodlivých fenoménov sa váha zodpovednosti a viny často kladie na plecia ľudí, ktorí sa stali terčom sexuálneho násilia, kým páchatelia sú ospravedlňovaní a vyvíňovaní. Jedným z kľúčových cieľov kampane Amnesty International Slovensko *Hovorme o súhlase* je preto zmena legálnej definície znásilnenia na takú, ktorá je založená na absencii súhlasu všetkých zúčastnených pri sexuálnych aktivitách. Na potrebnosti takejto definície sa pritom zhoduje odborná aj širšia verejnosť. Znásilnenie je hrubým porušením ľudských práv znásilneného človeka – napriek tomu Slovensko patrí k tým krajinám v Európe, ktoré neuznávajú v trestnoprávnej definícii, že sex bez súhlasu je znásilnenie. Pri boji proti sexualizovanému násiliu a znásilneniu je kľúčovou aj prevencia, ktorej zásadnou súčasťou je vzdelávanie o súhlase a hraniciach. Prostredníctvom

vzdelávania o súhlase je možné búrať mýty a predsudky o vzťahovom a sexuálnom vzdelávaní, prispievať k prevencii sexualizovaného násillia, ako aj šíriť povedomie o možnostiach podpory a pomoci pre preživšie a preživších sexualizovaného násillia. Kľúčovým aspektom vzdelávania o súhlase je priniesť do vzdelávacieho procesu atmosféru bezpečia, ktorá umožňuje mladým ľuďom hovoriť o téme súhlasu a sexualizovaného násillia otvorene, úprimne a citlivo. Kvalitné vzdelávanie o súhlase musí byť postavené na ľudskoprávnom prístupe, ktorý rešpektuje človeka a jeho právo na telesnú integritu a autonómiu. Okrem toho je nevyhnutné, aby bolo takéto vzdelávanie inkluzívne a nehodnotiace bez ohľadu na identitu a na to, aké rozhodnutia robí človek ohľadom svojho tela a aké typy vzťahov nadväzuje.

Kľúčové slová: vzdelávanie, súhlas, rešpekt, prevencia, sexualizované násillie

„BEZ NÁSILIA“: PARTICIPATÍVNE WORKSHOPY O ZDRAVÝCH (NIELEN) PARTNERSKÝCH VZŤAHOCH PRE STREDNÉ ŠKOLY

Zuzana Martanovič
(NESEHNUTÍ)

Agáta Prokopová
(NESEHNUTÍ)

Prezentácia predstaví niekoľko vybraných ukážok aktivít z participatívneho workshopu *Bez násilí* tímu Féra organizácie NESEHNUTÍ, ktorý je určený primárne študentom*kám na stredných školách. Aktivity sú zamerané na reálne situácie a možné konflikty v komunikácii (v online i offline priestore), ktoré vznikajú (nielen) v partnerských vzťahoch. Ďalej poukazujú na rozmanité podoby a prejavy násilia vo vzťahoch a na to, ako tieto formy násilia včas identifikovať a účinne sa im brániť alebo im predchádzať budovaním rovnocenných a zdravých vzťahov postavených na vzájomnom rešpekte a nenásilnej komunikácii. Témami, ktoré workshopmi prestupujú, sú súhlas či jeho absencia, násilie v digitálnom priestore, sexualizované násilie ako napr. revenge porn a bodyshaming či homofóbne a transfóbne násilie a ich prevencia.

Na podobe workshopov pracujeme s mladými ľuďmi, pre ktorých sú určené, a priebežne ich upravujeme na základe ich potrieb a spätnej väzby, ktorú zbierame na konci každého realizovaného workshopu. Naša spolupráca s mladými ľuďmi však nespočíva len v zbere a reflexii ich skúseností, ale aktivity s nimi aj spoločne

tvoríme a testujeme. Snažíme sa prostredie workshopu nastavovať tak, aby si študujúci sami vytvárali rešpektujúce a otvorené prostredie a túto skúsenosť prenášali aj mimo kontext jednotlivých workshopov. Preto aktívne spolupracujeme so školami alebo študentskými skupinami na vytváraní dialógu a lepšej participácii študentstva v rámci školského prostredia.

Jedným z hlavných nástrojov, ktorý používame pri realizácii našich aktivít, je nenásilná komunikácia, pretože je pre nás dôležité, aby workshop prebiehal v bezpečnom prostredí pre všetkých zúčastnených a bol vedený ako partnerský dialóg medzi lekturujúcimi osobami a účastníkmi*čkami. Študenti*ky sú pre nás rovnocennými partnermi*kami, ich názory na danú problematiku nám prinášajú ďalšie podnety pre zlepšovanie našej práce a ich skúsenosti inšpirujú ďalší vývoj používaných materiálov.

Zvolené ukážky aktivít si budú môcť účastníčky*ci konferencie v rámci našej prezentácie vyskúšať priamo a debatovať s nami o ich využití v praxi. Môžu očakávať aktivity v skupinách, diskutovanie nad modelovými situáciami a príbehy mladých ľudí inšpirované skutočnými udalosťami. Podelíme sa tiež o tipy, ktoré sa nám osvedčili pri komunikácii s našou cieľovou skupinou mladých ľudí.

Kľúčové slová: rodovo podmienené násilie, zdravé vzťahy, nenásilná komunikácia, participácia, mladí ľudia, súhlas, rešpekt, sexuálna výchova

Grantová afiliácia: Príspevok vznikol v rámci projektu You*th online: Prevence násilí (nejen) na sítích podporeného Nóorskymi fondmi

ZA SEBA

Bianka Urbanovská

(ZA SEBA)

ZA SEBA, o.z. sa venuje vzdelávaniu v oblasti prevencie a obrany proti sexualizovanému, psychickému a fyzickému násiliu pre širokú verejnosť, školské a firemné kolektívy.

Náš program *Postav sa za seba* využíva metodológiu *Empowerment Self Defense* a zameriava sa na posilnenie schopnosti:

1. rozpoznať formy násilia;
2. vedome zhodnotiť situáciu a možnosti obrany, ktoré v nej existujú;
3. adekvátne reagovať pomocou verbálnych či fyzických techník sebaobrany s cieľom zvýšenia bezpečnosti seba a/alebo osoby, ktorá je terčom nevyžiadaného alebo ohrozujúceho správania.

Povzbudzujúci (empowering) efekt programu vzniká kombináciou informačnej časti (precvičenia rozmanitých techník a stratégií sebaobrany) a rešpektovania bezpečnostných rozhodnutí či telesných reakcií každého človeka.

Prezentácia aktivít v oblasti násilia/obťažovania v praxi: počas interaktívnej prezentácie si priblížime spôsoby tzv. bystander intervention – ako vieme zasiahnuť v prípade, že spozorujeme formu obťažovania či násilia. Rovnako sa pozrieme na vnímanie rizika rôznych situácií z vlastného pohľadu, aby sme zistili, do akej

miery je schopnosť reagovať na hraničné momenty ovplyvnená vlastným prežívaním, skúsenosťami a vedomosťami.

Kľúčové slová: prevencia, sebaobrana, empowerment, násilie, pomoc

**„TENTO ETICKÝ KÓDEX ZAKAZUJE EXTRÉMNE PREJAVY
SEXIZMU: SEXUÁLNE OBŤAŽOVANIE V ETICKÝCH
KÓDEXOCH VEREJNÝCH VYSOKÝCH ŠKÔL“**

Miriám Barňáková

(Katedra etickej a občianskej výchovy Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave)

Veronika Valkovičová

(Sociologický ústav Slovenskej akadémie vied, v. v. i.)

Maroš Ondrejka

(Ústav etnológie a sociálnej antropológie Slovenskej akadémie vied)

Odborná literatúra poskytuje komplexný obraz o nástrojoch prevencie a eliminácie v organizáciách akými sú vysoké školy – od vzdelávania cez nástroje nahlasovania až po etický kódex, ktorý je nositeľom hodnôt a noriem v organizácii. Práve preto má etický kódex potenciál vplývať na formovanie organizačnej kultúry a prispieť tak k tomu, aby sexuálne obťažovanie prestalo byť normalizovanou praxou v konkrétnych organizáciách. Z tohto dôvodu je zaradenie zákazu sexuálneho obťažovania do etického kódexu jednou z požiadaviek plánov rodovej rovnosti, ktoré vyžaduje aj grantová schéma Horizon Europe.

Sexuálne obťažovanie je v prostredí vysokých škôl na Slovensku zakázané antidiskriminačným zákonom už vyše dekádu, avšak mnohé vysoké školy zavádzajú nástroje prevencie a eliminácie sexuálneho obťažovania až dnes pod tlakom tejto grantovej

výzvy. Aktuálny zahraničný výskum upozorňuje, že práve štruktúra akademickej práce a organizačná kultúra sa javia ako kľúčový faktor prevencie sexuálneho obťažovania. Odborná literatúra uvádza napríklad faktory ako hierarchia v organizácii, kultúra meritokracie, či prekérne pracovné podmienky.

Preto je cieľom tohto príspevku za pomoci kvalitatívnej a kvantitatívnej obsahovej analýzy skúmať prístup etických kódexov slovenských verejných vysokých škôl k sexuálnemu obťažovaniu. Z analýzy vyplýva, že explicitný zákaz sexuálneho obťažovania nie je rovnako zaužívaný ako zákaz diskriminácie. Z toho môžeme vyvodiť, že sa organizácie spoliehajú na právne povedomie svojich členov a členiek. Odborná literatúra je však voči tomuto prístupu vysoko kritická. Etické kódexy však pomenúvajú aj iné praktiky, pod ktoré možno sexuálne obťažovanie zahrnúť, ako napríklad nátlak či ponižovanie. Reguláciu tzv. vertikálnych vzťahov medzi vyučujúcimi sa študujúcimi však nachádzame v tomto prostredí zriedkavo. Preto tiež venujeme špecifickú pozornosť faktoru nerovnomernej distribúcie moci vo vysokoškolskom prostredí.

Kľúčové slová: sexuálne obťažovanie, vysoké školy, akadémia, sexizmus, etický kódex

Grantová afiliácia: VEGA č. 2/0063/23: Moc, kontrola a zraniteľnosť v intímnych vzťahoch – digitálne technológie a starostlivosť

**INŠTITÚCIE AKO KULISY NESPRAVODLIVOSTI:
(NE)FUNGOVANIE ORGÁNOV ŠTÁTU A INÝCH
ZODPOVEDNÝCH INŠTITÚCIÍ PRI ZABEZPEČOVANÍ NÁPRAVY
PORUŠENÍ ĽUDSKÝCH PRÁV PRI POSKYTOVANÍ PÔRODNEJ
STAROSTLIVOSTI**

Janka Debrecéniová

(Občan, demokracia a zodpovednosť)

Príspevok sa zameria na koncept zabezpečovania nápravy porušení ľudských práv pri poskytovaní predpôrodnej a pôrodnej starostlivosti (ale rovnako aj v iných oblastiach) ako nevyhnutný nástroj zabezpečovania spravodlivosti na individuálnej, inštitucionálnej aj systémovej úrovni, a to v reaktívnej aj preventívnej rovine. Predstaví výsledky hĺbkového monitoringu združenia Občan, demokracia a zodpovednosť (ODZ) z roku 2021, ktorým ODZ mapovalo spôsob zabezpečovania nápravy porušení práv pri poskytovaní predpôrodnej a pôrodnej starostlivosti počas celého prvého roka trvania pandémie ochorenia COVID-19. Z monitoringu 112 orgánov a inštitúcií, ktorého výsledky sú podrobne spracované vo voľne dostupnej publikácii *Inštitúcie ako kulisy nespravodlivosti* (Občan, demokracia a zodpovednosť, 2021), vyplynula nielen absolútna neefektívnosť vo fungovaní orgánov a inštitúcií s povinnosťou zabezpečovať nápravu porušení práv v uvedenej oblasti, ale aj neadekvátne systémové nastavenia príslušných konaní, ktoré z dotknutých žien a iných osôb, ktorým je poskytovaná starostlivosť v súvislosti s tehotenstvom a pôrodom, robia marginálne objekty a nie kľúčové subjekty tejto nápravy. Zistenia

monitoringu majú zároveň oveľa širší systémový presah do ďalších oblastí, v ktorých musia byť rešpektované, chránené a napĺňané ľudské práva vrátane zákazu násilia a iných foriem krutého, neľudského a ponižujúceho zaobchádzania a vrátane zákazu diskriminácie.

Kľúčové slová: ľudské práva pri poskytovaní predpôrodnej a pôrodnej starostlivosti, poskytovanie nápravy pri porušovaní práv v súvislosti s predpôrodnou a pôrodnou starostlivosťou

BAGATELIZACE A NEROVNOSTI: ANALÝZA ROZSUDKŮ SEXUÁLNÍHO A DOMÁCÍHO NÁSILÍ

Petra Havlíková

(Masarykova univerzita)

Iva Šmídová

(Masarykova univerzita)

Příspěvek vychází ze závěrů sociálně-vědní analýzy odůvodnění odsuzujících rozsudků v případech sexuálního násilí (trestný čin znásilnění) a domácího násilí (trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí) v ČR, která byla zpracována týmem výzkumnic pro neziskovou organizaci proFem, která se zabývá domácím a sexuálním násilím. Analýza je založena na detailním kvalitativním rozboru 72 náhodně i účelově vybraných textů rozsudků a je doplněna o statistické porovnání 556 rozsudků z let 2019–2020. Rozsudky byly kódovány týmem výzkumnic; z identifikovaných kategorií témat byly k výslednému zpracování vybrány ty nejvýznamnější.

Důkladný pohled do hloubky soudních rozsudků, s důrazem na genderovou citlivost a feministické výzkumné postupy, umožnil odhalit (nejen) genderový rozměr bagatelizace a nerovností, který systém soudního řízení v ČR reprodukuje. Text analýzy v jejích třech částech je vedený logikou cesty od individuální zkušenosti k obecnější praxi. Rezonujícími tématy jsou:

1. Osobní zkušenost.
2. Genderová osa nerovností a
3. Systém soudního řízení.

První část se zaměřuje na individuální situaci obětí i pachatelů násilí, jak je zachytily rozsudky. Každý případ sexuálního a domácího násilí je jedinečný, určité vzorce jednání se ale objevují opakovaně. Ať už se jedná o zpochybňování závažnosti psychických následků trestných činů, hledání argumentů polehčujících pachateli či strach se svěřit spojený s nedůvěrou okolí.

Druhá část analýzy se soustředí na jednání a vztahy založené na očekávaných a vyžadovaných společenských rolích mužů a žen nebo lidí obecně podle jejich věku či společenského postavení. Násilí bylo ze strany pachatelů často rámováno jako pouhé nezvládnutí sexuálního pudu, naopak u poškozených soudy standardně zkoumaly míru jejich přispění k trestnému činu, s čímž byl spojen i „mýtus správné oběti“ projevující se hodnocením poškozených.

Třetí část interpretuje, jak se rozkryté vztahy nerovností promítají do systému soudního řízení. Ať už se jedná o upřednostňování expertního vědění před zkušenostním vědění poškozených či reprodukci stereotypů při posuzování poškození „panenské blámy“. Také se promítá do nízkých trestů, nereflexivní způsobení těhotenství následkem znásilnění nebo (ne)použití kondomu.

Příspěvek přináší interdisciplinární pohled (dominantně sociologický, ale rovněž právní) na systém soudní praxe, ve kterém odhaluje systémovou povahu reprodukce nerovností jak genderových, tak i na základě věku či expertízy.

Klíčová slova: domácí násilí, sexuální násilí, znásilnění, genderová analýza, soudní systém, rozsudky

ANTIDISKRIMINAČNÝ ZÁKON AKO NÁSTROJ PREVENČIE SEXUÁLNEHO OBŤAŽOVANIA V SLOVENSKOM KONTEXTE – ANALÝZA JUDIKATÚRY

Magdaléna Musilová

(Katedra ekonómie a financií Fakulty managementu Univerzity Komenského v Bratislave)

Zákon č. 365/2004 Z. z. o rovnakom zaobchádzaní v niektorých oblastiach a o ochrane pred diskrimináciou a o zmene a doplnení niektorých zákonov (antidiskriminačný zákon) nadobudol účinnosť v roku 2004, ustanovenie o sexuálnom obťažovaní obsiahnuté v § 2a ods. 5 tohto zákona je účinné od roku 2008. Za 15 rokov účinnosti ustanovenia o zákaze sexuálneho obťažovania v oblasti pracovnoprávných a obdobných právnych vzťahov, vo vzdelávaní, zdravotnej starostlivosti, sociálnom zabezpečení alebo pri poskytovaní tovarov a služieb existuje len minimum súdnych rozhodnutí, ktoré by sa zaoberali špecificky prípadmi sexuálneho obťažovania v jednej z vymedzených oblastí. Judikatúra súdov predstavuje nezanedbateľný zdroj práva aj v našom právnom systéme, aj z toho dôvodu, že slúži ako dôležitý interpretačný nástroj nejasných právnych noriem. Tento nástroj v prípadoch sexuálneho obťažovania absentuje. Okrem toho absencia relevantného počtu súdnych rozhodnutí vo veciach sexuálneho obťažovania na Slovensku môže indikovať skutočnosť, že Antidiskriminačný zákon, aj napriek takmer dvom desaťročiam jeho účinnosti, predstavuje relatívne neznámy nástroj právnej ochrany v očiach širšej verejnosti, čo znižuje úroveň právnej ochrany, ktorú by mal tento zákon poskytovať. Netreba však opomenúť

skutočnosť, že nezanedbateľné množstvo prípadov sexuálneho obťažovania sa nedostane na súd, keďže dôjde k vyriešeniu daného prípadu prostredníctvom mediácie, ktorá, ak sa dodržia nevyhnutné predpoklady, môže predstavovať efektívny a rýchly nástroj na zabezpečenie primeraného zadostučinenia alebo náhrady nemajetkovej ujmy v peniazoch, najmä ak je v procese mediácie zahrnutý aj na to určený orgán verejnej správy, akým je Slovenské národné stredisko pre ľudské práva. Cieľom príspevku je na základe prieskumu súdnych rozhodnutí poukázať na absenciu judikatúry vo veciach sexuálneho obťažovania, ako aj priblížiť vybrané súdne rozhodnutia v tejto oblasti.

Kľúčové slová: sexuálne obťažovanie, judikatúru, Antidiskriminačný zákon

Grantová afiliácia: Analýza, ktorá tvorí podklad pre tento príspevok bola financovaná z Národného projektu Prevencia a eliminácia rodovej diskriminácie OP LZ NP 2018/4.1.2/01.

ASEXUALITA AKO SEXUÁLNA ORIENTÁCIA V SKRATKE

D. Antonie Náprstek

(Viedenská univerzita, Fakulta filológie a kultúrnych štúdií,
Inštitút pre východoázijské štúdiá, Japonské štúdiá)

Moju magisterskú prácu píšem o zobrazení asexuality a aromanticizmu v jednom konkrétnom japonskom seriáli. Úvodnú časť práce venujem vysvetleniu oboch pojmov a histórii oboch konceptov. Asexualita znamená, že človeka sexuálne nepriťahujú druhí ľudia bez ohľadu na pohlavie. Nemusí to znamenať, že daná osoba má nulové libido. Psychológia asexualitu často patologizuje ako hyposexualitu a môže neúmyselne podrobiť asexuála konverznej terapii. Mimo sexuálnej orientácie existuje aj romantická orientácia, ktorá môže ale nemusí byť rovnaká ako sexuálna. Aromanticizmus je romantická orientácia, kde človek nemá záujem o vzťah. Tento koncept by som v mojom príspevku spomenulo iba okrajovo na odlíšenie od asexuality. Mojim cieľom pri zúčastnení sa tejto konferencie je poukázať na sexuálnu orientáciu, ktorej sa aj v rámci aktivizmu ledva dostáva pozornosti. Asexuálni ľudia musia bojovať s predsudkami väčšiny spoločnosti, ale aj iných orientácii v rámci kvír komunity.

Kľúčové slová: asexualita, sexuálna menšina, vzdelávanie, osвета

ROD U NAJMENŠÍCH DETÍ – PREČO HO VYTVÁRAME A AKÉ TO MÁ DÔSLEDKY, ALEBO SI TO, ČO TI RODIČIA OBLEČÚ!

Karin Štrofová

(Filozofická fakulta Trnavskej univerzity v Trnave)

Ľudské mláďatá – bábätká prichádzajú na tento svet nahé. Sú veľké či malé, dlhé či kratšie. Majú malé i veľké tváre, výrazné oči či nevýrazný nos. Ak sa narodí chlapec, často o ňom hovoríme, že je silný ako buk či že je statný, veľký, mocný a silák. Dievčatká sú v našich očiach tie krásne, malé princezné, sú rozkošné či zlatučké. Pripisujeme im charakteristiky len na základe pohlavia, ktoré nám identifikujú jeho rodičia. Správame sa k nim podľa toho inak, inak sa s nimi hráme, ukazujeme im iné veci a očakávame rôzne reakcie. Tieto tzv. *gender bias* (rodové predsudky) sa s deťmi vlečú celý ich život. Na hlavu im už v pôrodnici dajú malú ružovo-modrú čiapočku. Akási „rodovosť“ alebo pohlavná identita je deťom u nás prisúdená už pred ich narodením. Matky, otcovia či iní príbuzní a príbuzné nakupujú výbavu pre dieťa vo vopred zameranej palete farieb s primeranými vzormi (sivá, modrá a hnedá, s autíčkami, medveďmi či dinosaurami pre chlapcov, ružová a iné pastelové farby pre dievča.) Detským izbám, hračkám, kočíkom alebo oblečeniu sa takéto rozdelenie na základe pohlavia nevyhýba. Čo sa však stane, ak bábätku – chlapcovi oblečíme šaty? Ako ho bude vnímať okolie? Čo si pomyslíte o jeho rodičoch, keď zistíte, že mu obliekli sukňu či šaty? Ako ho budeme charakterizovať? Zmení sa niečo, keď ho oblečíme do „chlapčenského“ oblečenia? Vyberieme mu iné hračky na hranie? Bude pre nás odrazu odvážnejší či šikovnejší? Ak áno, prečo? Ročné či dvoj-

ročné deti nenesú oblečené viditeľné pohlavné znaky. Na ihrisku však často vieme určiť či je dieťa dievča alebo chlapec. Rodovej rovnosti je potrebné sa učiť. Jej implementácia už v ranom veku detí by mala byť súčasťou aktuálnych vzdelávacích praktík a jej zaradenie by malo byť automatické pri tvorbe kurikula pre materské školy. Pri našom experimente sme túto „odvážnu“ výmenu oblečenia urobili. Obliekli sme chlapcovi šaty a nechali sme participantov a participantky experimentu tomuto anonymnému dieťaťu bez určeného pohlavia vybrať hračky a oblečenie. Naše tajomstvo, že „ona je on“ sme im prezradili až na konci. Pomocou nasledujúcich fotoelicitáčnych interview sme sa o postojoch účastníkov a účastníčok dozvedeli viac. Budeme radi, ak sa aj Vy stanete súčasťou tohto rodového bádania a spoločne sa dozvieme viac o tom, ako sa rod tvorí a aké stereotypy sa s ním spájajú. Naším cieľom je poukázať na rodovú nerovnosť vštepovanú na Slovensku už najmenším deťom a súčasne zdôrazniť potrebu zavádzania vzdelávania v oblasti rodovej rovnosti.

Kľúčové slová: Rod, gender, chlapec, dievča, detské oblečenie, ružová, modrá

Monika Bosá
editorka

ZBORNÍK ABSTRAKTOV

**Od cyklu násilia k súhlasu:
nové podoby vzdelávania a šírenia povedomia
o sexuálnom násilí a obťažovaní**

Vydala Univerzita Komenského v Bratislave, 2023
Redakcia: Sára Činčurová, MA
Technická redakcia, návrh obálky: Andrea Jahnátková

Rozsah 40 strán, prvé vydanie
vyšlo ako elektronická publikácia

ISBN 978-80-223-5674-9 (online)

9 788022 356749 >